

vlasti vrati tom prigodom franjevačkom redu staru zgradu, franjevačkog samostana u Assisi, u kojoj je danas smješten diećelj kollegij. U toj bi zgradbi, po predaji franjevcima, stanovao generalni ministar reda konventualaca. Taj poklon kao i najavljenje državne svećnosti potvrđuju veriju, da će doista ove godine Mussolini izmiriti Vatikan i Kvirinal, što će kako on veli u svojoj poslanici, «dati katoličkoj crkvi jedan čisto italijanski pečat.»

«Tribuna» pišući o mogućnosti izlaska pape Pia XI. iz Vatikana ističe, da će za dokidanje klauzure najpodesniji moment biti: proslava u Assisu, na koju bi papa Pio XI. osobno došao. U isto bi vrijeme — kako «Tribuna» tvrdi — bio održan ekumenski koncil, za koji se prema pouzdanim informacijama, već čine pripreme.

Kako je poznato 1870. g. održavan je posljedni ekumenski koncil, koji je, zbog francuskog poraza kod Sedana u neposrednog ulaska italijanskih četa u Rim, bio prekinut da se više ne sostane. Od tada je prošlo 55 godina i sve pape u znak protesta, zbog povrede njihovog suvereniteta, nisu izlazili iz Vatikana, proglašivši se sužnjevima. Pio X. doduše je, zadržavajući skrupuloznu klauzuru, pomiclao da sazove u Vatikanu ekumenski koncil, ali u tome ga je rat prekinuo.

Na koncilu, koji papa Pio XI. namjerava sazvati tokom ove godine, imalo bi da bude pretresano pitanje ujedinjenja kršćanskih crkava. Rimsko pitanje t. j. uređenja odnosa između italijanske vlade i Vatikana ne će, kako «Tribuna» saznaće, biti predmetom diskusija na ovom koncilu, nego će to pitanje biti prije toga riješeno s italijanskim vladom, a na ekumenskom koncilu, a na posljednjem, kada se bude održao i čitav koncil, da se ujedine. Preko 1000, prepustiti će papi da regulira «in bonum ecclesiae» rimsko pitanje. Potom bi sa koncila papa Pio XI. krenuo u Assisi, i tako dokrajdo dobrovoljno «sužnjstvo».

DOPISI

IZ BUZEŠTINE.

Gde svirava Istarska Riječ?

Nama se nešto ne dopada. Mi naime vidimo u uredu naše pošte neke osobe, pak nam se čini, da jedna ili druga privatna osoba nekako nadzire, kontrolira našu gospodinju poštarcu, inače dobru osobu. Da na primjer, k nama već ne dolazi «Istarska Riječ» redovito, i to samo kadogad, onako da se ne reče, da ne dolazi nikada. Dotične private osobe bit će samo da gledaju, da li je koji dopis iz Buzeštine, da li je koji od interesiranih osoba spomenut, eto — taj broj, tko je brojevi ne dolaze u ruke naše, u ruke preplatnika. Mi smo preplatnici, mi dakle plaćamo «Istarsku Riječ», mi dakle imamo pravnicu primeti je. Dobro, ako je zaplijenjena od oblasti u Trstu, ali ne možemo već dalje podnosići, da nema posta u Buzetu ne uručuje taj list. Ako reklimo, odgovara nam «Istar. Riječ», da nam se je šalje redovito. Dakle, gdje je? Naša posta u Buzetu mora odgovoriti. Kamo dolazi «Istarska Riječ»? Mi smo znamo, da se je gradu čita, a mi ju Slaveni ne primamo i ne čitamo. Mi smo doživjeli i to, da su neki trgovci pametnovali s našom «Istar. Riječ». Zar je to poštano?

Ovollko dajemo na znanje upravi «Istar. Riječ», našoj pošti u Buzetu, te ravnateljstvu pošta u Trstu. — **Neki preplatnici «Istar. Riječ»!**

PODLISTAK

BRANISLAV MUSIC:

Jedno poglavje iz knjige: Tišću devesto i petnaesta

Dali što sam je kroz suze gledala — nastavljajući u crnini poseđe dug, vrlo dug počvike ispružene bošnjem sećanjem — i lje malena varošica Mladenovac toga trenutka odista stražu i jezovitu sliku prestavljalja. Videla sam gomilu preplašena, prestavljena, užasanu, kako odjavo napušta svoje domove u Beogradu zasute vatrenom kisom; provela sam onu stražu noć u pasti kusi, preživela sam poslednje dane Skoplja i osučajući gojivo begunaca; videla sam i onaj slom bez nade i bez utice na Kosovu, pa ipak, kada se, setim one slike u Mladenovcu, ja uistina toliko izrazio ne znam, čime je mogao isprobuditi.

Mladenovac, kop je počinj zbeg Beograda, Palanke, Valjeve i većih Kolubara, kamo je onoga transkavka na varos pomešen, varos su manjih, kamo se stekala silica bez eliz, bez razloga, neznačujući kuda, čemu, naznačujući da nije, ni sluhao, čime je sebe mogao zadovoljiti — prečinjavalo ovo lutanje, kome je mladog rastanju sa dragim teretom. Čisto bi

IZ RIJEKE.

Ribarske stvari. — Dosadašnji uspjeli riblje komisije. — Seminarij. — Semplinčino. Riblja komisija, o kojoj sam vam već govorio, izvrsila je do sada dva velika dječja: Delegat Mardešić, čini mi se iz Visa, izjavio je novinarima, da nije istina, da je pokojna Jadranška banka, dala ministru Mussoliniu četiri milijuna lira, a drugo: komisija je stvorila jednoglasni zaključak, da se im se njezin rad odgoditi do 20. januara 1926. godine Gospodine.

Inače naše građanstvo posvećuje toj ribljoj delegaciji vrlo malo pažnje. Ima ih čak, kojima su ta gospoda i nepočudna. Oni rezoniraju ovako: Riječka luka se izdala u dan puni coztiskim ribarskim ladjama. Duž čitav Molo Longo ne vidi drugo nego mrežu do razapetu na jarbolima. Sto ima ova da znaci? Ne kame li možda — posto sve konvencije ne mogu da žive Rijeke — ne kame li možda napraviti od našega grada jedno ribarsko gnezdo? Nijsi li možda ova riblja komisija došla ovamo u namjeri, da to provede? I ta bi bila lijepa! Riječka, naša slavna, lijepa Riječka pak da padne na rang jednog običnog, smrdljivog ribarskog grada?

O tom mi je juče dva puta sata govorio i u Francelje i čitavo se vrijeme zgrazio i sav crven u čiku vikao:

— Jos i to! Nasa Rika bude jedna skifozna peskarija, a mi stari grajanici — Indeficienteri — da budemo kako i Kirci! Sembo!

Ja sam mu odmah odgovorio, da to ne bi bilo nikako veliko zlo.

— To, što vi velite; da bi Riječka mogla postati ribarski grad.

— Kako to govorite? Ca su vam bakuli va glave? — uze Francelje da se ljuti.

— Zašto se ljutite? — rekoći ja. Idite malo u Francelje, u Bretanju, ili pak u Skandinaviju, pogledajte malo one ribarske gradove, pak da vidimo, dati čete se dona ljutiti. A Šta vi mislite, Šta znači to: jedan lijepo uređeni ribarski grad? Ja se, kako znaće, ne prtim u te važe domaće petljanije, ali što je do mene, ja sam sve samo izjavljaju, da bih volio vidjeti Riječku jedan dobro uređeni ribarski grad, negoli da mi o njoj pjevate kao o kakvom načinu, a mi stari grajanici — Indeficienteri — da budemo kako i Kirci!

Našem je, da se bude ovo reči: mi se seljaci prepreči i previše tužimo na sve: i na poreze, takse i placila sva, ali se ne tužimo na ovu veliku taksu (trošak) za ples. Tužimo se na skupotu i težak život, tužimo se na siromaštvo, ali — plesovi pokazuju, da imamo u nas novca. — Jedan glavni grajanici je rekao, da se hode za Slovence plesovi, da budu siromašniji i pokvareniji... Ben detto!

lista, o kojima ne bi prije par godina bio nikao ni pomislio, da će kada zaviriti na Rijeku. Tome da je valjda — veli «Vedeta», pridonio «patto di amicizia».

I ja mislim, da će biti tako, jer je na Sušaku već od davne davne poznata poslovica, da više privlači jedna dlasta riječke amicicie nego li stotina parova jugoslavenskih volova.

Sad smo u Novoj Godini. Ministar Predsjednik pisao je Farinacci-ju, da će ova godina biti još interesantnija od prešle.

Idimo da vidimo! Rokac.

IZ SV. MARTINA POKRAJ BUZETA.

Zabranjeni plesovi.

Mi smo misili svršiti staru nesrećnu godinu 1925. (Bog joj se smili njenoj grisuši duši!) — plesom. Molili smo «ponizno» našu općinu za dozvolu, koju nam odbila — općina, pismeno, a usmeno nam se kazalo, da nam ples zabranjuju oružnici radi javnog reda i mira. Vele, da su oni zaposleni isti večer, plesom u gradu, pak se hoće, da ne bi došlo u Sv. Martini do krvoproljeća. A mi brižni nikad ne viđejmo druge krijevi nego pragušu kada ga zakojimo, i čovjetu, kada se porezemo u sumi ili na polju. Ali, brate, znamo mi gdje leži zec...

No pleš se svaki nedjelje u pokojnom Narodnom domu. Tu je spoduzetnik plesa sinjor Bomba. Sviraju domaći svirci. Dolazi pun mladog svijeta na ples. Red drži, čini veći prostor za plesače potiskovanjem i guranjem plesača naš sinjor brigadir. Drugačije, ne bi bilo reda, mira i krvoproljeća!!! Cast komu cast. Ali samo još čemo ovo reći: mi se seljaci prepreči i previše tužimo na sve: i na poreze, takse i placila sva, ali se ne tužimo na ovu veliku taksu (trošak) za ples. Tužimo se na skupotu i težak život, tužimo se na siromaštvo, ali — plesovi pokazuju, da imamo u nas novca.

— Jedan glavni grajanici je rekao, da se hode za Slovence plesovi, da budu siromašniji i pokvareniji... Ben detto!

IZ ŽABRNIČIĆI.

Draga «Istarska Riječ!» Prošlo je već 3 godine, od kada Širši plesovit i govorit u cijeloj slavenskoj puku u Istri. Tvoj glas je glas cijele Istre. Zato se i danas obraćamo na tebe molim, da ustrijes u ovim teškim danima.

Nama ovdje nije dobro. Taru nas svakojake brije i nevolje. Ljetinu smo imali vrlo lošu, a prihoda nikavog. Pa ipak nam dotaze svakim danom novi platični načinci, da platimo poreze. A otkud da ih platimo? Mi ne znamo.

Jos nešto! U zadnje vrijeme uvelike smo zabrinuti i radi našeg pomladnika. Naša mladež danonice i juri u sve to veću prošlost. Siromaštvo je veliko, a mladež usprkos toga ide po krimama i plesovima. Srce nam krvavi od žalosti, osobito kad vidimo neizmjernu raskalešenost ženskog spola. Danas su ženske žutja na nižem stupnju nego muškarci. Bože moj, kavke će biti buduće majke!

Očevi i majke, opamtite se! Držite djevojke kod kuće i ne mojte im dozvoljavati, da se kojekada skitaju po plesovima! To nije za njih. One moraju da budu trijezne i pametne, ako hoće da jednom budu valjane gospodarice i majke. Sapienti sat!

IZ PAZINA.

† Fran Raner.

Dne 30. decembra prešle godine premijer je ovide u 69. godini svog života gosp. Fran Raner, zidarski potuzetnik.

Pokojnik je bio dobar čovjek i razuman gospodar. Svoju djecu odgojio je u narodno duhu. A i sam je bio dobar Slaven, koji nije nikada zatajio svojeg porjekla.

Pogreb se je vršio na Novu godinu. Sprovod bio je upravo divan. Na vječni potinjak ispratilo ga mnogo prijatelja, znancana i štovatelja.

Za sobom ostavila suprugu i dva sina: tvojegu Cira i liječnika dra. Frana.

Uveljenoj porodici naše iskreno saučesće, a pokojniku vječnaja pamjat!

ime oveseljao kad bi mi rekli: Ne može ovde govorila, nije ni bilo potrebito. Načelnik je video i razumeo. Ponudio mi je stolicu da sednem i dozvao jednog obvezanika, koji je samo šao! Kad sam posla ka načelniku stanice, ja sam čistu strahovala da me on ne predusreti ljudsina i sa sažaljenjem, da mi nešće mrtvace iz naruci i reče: Dobro, što si adi, mi čemo svršiti svoje!

Našla sam zgradu, u kojoj je vojna stanica po onoj gomili vojnika i naroda, koji se tiskao pred njom. Probila sam se kroz te gomile, jer se svi rasklanjaju pred malim mrtvavcem i skidao je kapu i štamuo je: «Bog neka ga prisjeti!» Dojila sam ga i hraništa, negovala i podizala, da mi životom svojim prisjeti put u životu, a onda se eva smrću svojom odudži nezrećnim mrtvaci.

Gomila je bila na ulici, u zgradi, te joj se ne može ni nadgđovati, a kamo li učiniti sve.

Nevala se nažive na nevolju svih dece. Vratu se kancelarijska svaka čas otvaraju, a kad god se otvore, dopire otvorenim tezak i zagubljuje vazduh i brijanje ko iz kosice.

Meni čak ona soba, koja sam bila, nije ni bila u kancelariju, jer sam saosjećala sa svakim mrtvicom, jer sam saosjećala sa svakim majku!

Možda je sam Bog htio sve to tako da bude, da bi bune očvršćao u bolu! Hvala mal

Franina i Jurina

i Čovek s dugom bradom va Mukdene.

Fr.: Ma ča mislimo mi letovat ovde va ovoj Mancurije?

Jur.: Ja čekam svaki dan list od onega Rusa, ki nas je pozval na Vladivostok. Prej ne moremo tam.

Covek z brad: Pak i da bite oteli, ne bim vas ja pustil. Ča vam morda ni lepo i dobrje ovdječka pu mane?

Fr.: I kako da nam je lepo i dobro, ma ako poj ovačko napred, mi čemo vam tu pojesti i kosti i mozgi.

Covek z brad: Da vas je još deset, ne bite mi bili teški. Nego pustimo to. Raje vi malo mane povedite, kuda vi to mislite dalje putovat.

Fr.: To neka vam povede on — Jurina. On je moj kapital i principal.

Jur.: Najpre čemo malo do Vladivostoka, pak čemo z jahtom do onega Rusa do Saigona. Onput: čemo morda malo i do Australije, da vidimo, kako je tame sve tako.

Covek z brad: Ja to sve razumeam, samo mi ne gre va glavu, kako morete bludit po svete, a ne znate nego hrvatski.

Fr.: Zna vam, zna, zna, zna, i trići drugi začinki. Ja da sam čujete, kada vam je čeli zlodjej, pak kada mu skoči va glavu, ne će da govoriti nikako drugače nego hrvatski. I da ga ubijete, ne bi rekali ni sedi drugače nego samo po našu.

Jur.: Ja vavez jednu plim: kći će s manom govorit, neka nauči moj zajik, pak će biti sve orajti! Ča cu ja vavez bit drugem za pulenu!

Covek z brad: Ja ma ako drugi ne znaju?

Fr.: Takov vam je on. Jedan dan smo va Nova Jorke sli u jednu ostariju. Svi su okole ne govorili engleski i po engleski pitali neki ovo, a neki ono. Jurina zamahe u rukom kelneru, neka bliže prije. Kelner pride bliže, a Jurina njemu: Čujete, dajte mi jedan presnac. Kelner rasriči ruki i reče: ne frustrojen! ale tako nekako. Ja sam rekao: — Jurino, zač ne govorit engleski, kada znas? Ča muciš čoveta? A Jurina mane: Danas sam se začekao, da ne ču bespredi sprogovorit, ako ne hrvatski, da bi magari i nebo palo! I on dan se ni obedvalo.

Jur.: Ja sam to zač učinil, zač Nova Jorke je grad, va kemi ma pimo naših ljudi. pak bi svaka ostariju moralu imet i čoveta, kzi na naš zajik. Ča smo mi buji od drugih?

Covek z brad: Ma da biti prishi ovako na jednu ostariju kinesku ale pak indijansku, kada znate, da ne more bit naših ljudi, kzi bi vas mogli razumet, ča bite pak onput storili?

Jur.: Inžinjal bin se, kako bin znal i umel.

Fr.: Znate, ča j' jedanput storil? Sada, kada smo eno bili na Koreje, na Čemul-pye, pridemo vam mi va jednu ostariju, va koj se ni govorilo drugače, ako ne

A svetina kui a u kancelariju, i moli, kum, bogoradi, žali se, traži, zahteva, te joj se ne može ni nadgđovati, a kamo li učiniti sve.

Nevala se nažive na nevolju svih dece. Vratu se kancelarijska svaka čas otvaraju,

a kad god se otvore, dopire otvorenim tezak i zagubljuje vazduh i brijanje ko iz kosice.

Meni čak ona soba, koja sam bila, nije ni bila u kancelariju, jer sam saosjećala sa svakim mrtvicom, jer sam saosjećala sa svakim majku!

Možda je sam Bog htio sve to tako da bude, da bi bune očvršćao u bolu! Hvala mal

Nisam zapamtila sve one nevolje, koje su

janski Jurina pita hrvatski dva ruka persula. — Za korist! — nijedan ne razume. Ča biste rekli, ča je storit? — Ne legal se je na tla i počeo je hoditi po ulici i po rukah i stavlje se je kvalit kako živi, da mi ga prošte, prašćina, a manje zapovedel, da zamen nož i da s njim manovram okole njegovega stegna, kako da bim rad odrezao s njega jedan kus. Kralj je vajje razumel i po korejanski navapil drugemu jednemu kelneru neka uveri se stoji jedan celi persul.

Jes. Vi se smejete, a mene je, dokle sam bio kvalit, prihajalo za plakat.

Coket z brad: A za?

Jesma: Promišljao sam na našu brižnu luku u Istru i va sebe sam strojigal, ako se puli nas naš kakav trubasti, otac te kakova šumasta mat, ka bi bilo vredno pustiti, da njoj deote pozabij govoriti i lepi zajik. I misl sam: kako bi bilo tenu, nesrećnemu detetu, ki je pozabil hrvatski, da jedampat pride va jedno mesto, kade se samo hrvatski govori. To bilo strasno! Prisal bi u ostariju, da poj. Pita ovo, pita ono — nijedan ga razume. Za muštađu ale pak za biru bi se nekako mogao živjet. Recimo: bi rad imel jednu pecanje od teletoma. Ča će storit? A ca drugo, ako ne sit se na tla, stavit se hoditi po rukah i po nogah i rovat kako telac i prosit da ga znožem bada, samo, da ga ne razume? Ča ne bi to bilo strasno? — I med svojom braćom, mej ljudi svoje vi i svoja starega roda, pak ne znati sedice hrvatski nego rovaš kalo blago, so će da drugi razumeju!

Coket z brad: Nego! Ža šnicel bi se još darda kako i razumeli, ma kako bi pak do to, da bi mu se skotilo pojst jedan par hrvatskih klombasic?

Jes. Ja znam, kako bin storil! Odrezao bin i rukavice jedan prst i počeo bin ga devat s čim tim i tem loga bin ih lili.

Coket z brad: Ja ma on oštar još ne bi mogao razumeti, da bite oteli inet bas hrvatsku klombasicu.

Jes. Bi bin se ja lažko pomogao. Zel bin

ost i rukavice, kalumal bin va nju

je, malo bin pokvili, zikresal bin va

du tri hudići i celi svet bi me ra-

zamel. Ma ja vas pitam je li to potrebito?

Ca ne sto bi milijuni puti bolje bilo,

su on nesrećni otac i ona nesrećna

storiči sve moguće, da njim deote ne

zaboli njihov materinski zajik? A? Ca

bi bolje bilo to, nego po ostariju ho-

bit po mogah i po rukah i rovat, kako

je?

Coket z brad: Nego svejedin, ja mislim, da

toga ne će prti mej našeim u Istru. Naš

vek je bistar, na vidi dug. Ako bi se

ek sa svem tem našak kugol telac, ki bi

oral da onako rove zato, ča je pozabil

poj rojeni zajik, ja bin, da ti pravo re-

am, pustil, da rovi i sal bin mirne na-

red. Ki će sile da bude telac, neki bude,

ukovem mej pa netnemi i vrednimi

udi mesta nima. Dobro je da čovek zna

italijanski i nemski i franceski, ale je

va dužnost svakega našega pravega

četa, mladić i čoveka, da zna svoj ro-

čni zajik.

To je ono, ča je već pedeset i šest

kampana!

IZ NOVE VASI KOD POREČA.

Li se doduše riječko javljamo u našoj dji "Istarskoj Riječi", ali to nije ni, kad se zna, u kakvim se prilikama. Možli smo se potuziti na razne stvari, koje nam se danonice nanašali na to čemo da činimo, jer znamo da naša novina ne bi mogla da objavi, o čemo se radije potužiti na naše godarske nevolje. Ljetinu smo imali vrlo. Osim pšenice bilo je sav prived vrlo. Unatoč toga moramo i ove godine pla- neizmerno velike poreze. Na našu

molbu, da nas porezne vlasti malo po- čekaju sa isplatom, odvratile nam, da nam ne mogu ići na ruku. To nas boli. Isto sastane su Mussolinijem.

Nakon uređenja italijanskog duga, u nekoliko vremena ukrali su nepoznati zlinci našemu županu dva vola i jednu kravu. Župan trpi štetu od 12.000 lira. Tavovi nisu pronadjeni, a tako ni volovi. Vlasti bi se morale postarat, da se barem u buduće onemogući takove kradje. Hocete li to učiniti? Idimo da vidimo.

Politički pregled

Rumunski prijestolonasljednik odrekao se prijestolja.

Ovih je dana u Bukareštu bio sazvan krunski savjet, kojemu su prisutstvovali i svi članovi vlade. Na toj važnoj sjednici pročitano je pismo prijestolonasljednika Karola, upravljeno na oca, a koje glasi: "Veličanstvo! Odreću sam neoporecivo, da se odrekne prijestolja i svih ostalih prava, koja ne idu, kao prijestolonasljednika i kao člana kraljevske kuće. Uz to se obvezujem, da se ne cu vracati u Rumunsku šest godina, a da cu iz tega stupiti na rumunjsko tlo jedino ako mi to dozvoli kralj i parlament."

Nakon što je pročitano to pismo, kralj je predložio, da želju prijestolonasljednika Karola ispunji. Tog istog mjeseca bili su skoro svi članovi vlade, do se same nekoliko istaknutih političara predlagali, da se kod prijestolonasljednika poduzme još zadanj korak u pogledu njegove odluke, ali na želju kralja, to nije priljubeno.

Premda tome postao je sada prijestolonasljednik princ Mihajlo, kojemu su jedva tri godine. Savjet je zaključio, da u slučaju kraljeve smrti upravljaju u ime malodobnoga regentski savjet, sastojeci iz tri člana, i to od Nikole, kraljevog brata, patrijarhe i generala Prezana.

O uzrocima, zasto se je prijestolonasljednik Karol zahtio na prijestolju, nije ništa pozitivna utvrđeno. Krize razlike verzije, pa se govori, da je bivši prijestolonasljednik umiješan u nekakvu ljubavnu aferu sa jednom mladom hebrejkom, pa da mu bude omogućeno obrezati se s njome, da se je zahtijalo na prijestolju. Ova je ja žena navodno privržena na njegovom putu u Englesku, prigodom pogreba engleske kraljice majke Aleksandrine. Iz Londona je do zapad u Veneciju, gdje je i stvorio svoju odluku.

Po drugoj jednoj verziji, ovo odricanje prijestolonasljednika Karola na rumunjsko prijestolje ima se pripisati jednom sukobu između njega i vlade. Prije nekog vremena, stavljeni su pred sud mnogi rumunjski oficiri i avijatari, koji su otkupili u Holandiji stanoviti broj aeroplana i na račun rumunjske vojske. Prije toga su generali avijatike, protestirajući protiv ove verzije, da je iz Venecije počinjeno na njegovom putu u Englesku, prigodom pogreba engleske kraljice majke Aleksandrine. Iz Londona je do zapad u Veneciju, gdje je i stvorio svoju odluku.

Medutim, prva je verzija mnogo vjerojatnija, jer je poznato, da je život bivšeg prijestolonasljednika bio vrlo buran i pun ljubavnih avantura. O toj njegovoj ljubavi se jevrijom gospodnjicom Zizi Lambriunu, zna se samo toliko, da je ona kćerka jednog grčkog majora.

Po zadnjim vijestima, bivši prijestolonasljednik Karol uputio je na svog oca još jedno pismo, u kojem ga moli za dozvolu, da smije užeti jedno gradjansko ime.

Sastanak izmedju Mussolini-a i engleskog ministra vanjskih posala u Rapallo.

Pred nekoliko dana došlo je u Rapallo do sastanka izmedju Mussolini-a i engleskog ministra vanjskih posala Chamberlaina (Cemberlana). Taj sastanak ima posebno politički karakter.

Kako je poznato, Engleska ima s Italijom važnih zajedničkih interesa, čije je po-

priše Azija i Egejsko more. Ti interesi ponukali su jamačno Chamberlainu, da se sastane sa Mussolinijem.

Nakon uređenja italijanskog duga, u sporazumu, da se sklopiti sastanak, u kojem se ovačiće centralni odbor da nastavi sa svojom politikom mira, koja može ostati temelj čitave vanjske politike ruske vlade, ali istodobno ovlašćuje ga da se pobrine za ojačanje obrambene snage U. R. S. S.

Kongres odobrava potpuno nepovoljni stav ruskih državnika u pogledu Društva Naroda i ugovora u Locarnu, te se ovaj zadnji smatra kao organizacija za novi rat. Kongres ovlašćuje centralni odbor da nastavi sa svojom politikom mira, koja može ostati temelj čitave vanjske politike ruske vlade, ali istodobno ovlašćuje ga da se pobrine za ojačanje obrambene snage U. R. S. S.

Kongres odobrava nepromjenjivost monopolja vanjske trgovine i potrebu industrijalizacije URSS-ja, da uzmognu postići ekonomsku nezavisnost; osudjuje pojedincu vjere u konstruktivnu moć socijalizma na terenu svijeta. Odobrava se potpuno agrarna politika stranke, upravljenja na to da se učvrsti savez radnika i siromašnih seljaka sa zemljodjelicima srednje klase u svrhu da se ograniče težje bogatih seljaka za izrabljivanjem.

Kongres upozoruje nadaju na pogibelj prekomernog proširenja stranke i protiv uvljećenja u stranku brojnih poluprilerških elemenata. Odobrava politiku centralnog odbora da ne udje u bilo kakav diskusiju sa raznim poglavicama organizacije Leningradske i sa njihovim pristašama, koji pripadaju centralnom odboru. Zinovijev kaže predstavnik lonjinogradskih delegacija, poduput dječjom od Kamenova, Krupske i Sokolnikova, zastupa je na Kongresu tezu, da se glavna pažnja mora posvetiti poljodjelstvu, jer da se industrija bez vanjskih zajmova može razviti jedino podignućem poljodjelstva i pojačanjem izvoza njegovih proizvoda. Staljin se je u svojem konačnom govoru održao na ovo stanovište, ustvrdivši još jednom krajnu potrebu i veliku važnost industrijalizacije zemlje, što jedino omogućava ekonomsku nezavisnost saveza sovjetskih republika.

Goverci o Dawesovom planu, kazao je Stalin, da je Amerika odlučila osigurati plaćenje sposobnosti Njemačke doznačivši joj sovjetsku tržišta na izrabljivanje, ali se prevarila, jer nije pitala gospodara, ali U. R. S. S. ne želi podnijeti da postane poljodjelska zemlja, nego slijedi put industrijalnog razvijanja. Za to Dawesov plan može dovede do revolucije u Njemačkoj. I ugovor u Locarnu nije nego sjećje evropskog rata, jer nije drugo nego učvršćenje status quo Versailleskog ugovora, na koji se Njemačka neće nikada prilagodi. Amerika i Engleska ne rade upored, jer dok se zajednički boriti protiv tomu da se brišu međusavetnički ugovori, a bori se međusobno za izvore petroula u Africi, Aziji i Evropi, a u Kini raznopravni interes dojavljuju ih do različitih metoda u njihovu zaštitovanju. Između Engleske i Franceske postoji tako suparništvo u Evropi i izvan Evrone, pak je očito da to sve mora dovesti do rata.

Daje je Stalin govorio o nutarnjoj i vanjskoj stabilizaciji U. R. S. S., te spominja kako je ona postala privlačiva sila za sve zarobljene narode i za radničku klasu cijelog svijeta. Mir, koji vlada između U. R. S. S. i kapitalističkih zemalja, sumnjava se u prvom redu s time, da Amerika ne dopušta rat u Evropi, jer je u njih učinjeno silne militarije, a i s time, što kapitalizam osjeća potrebu da i U. R. S. S. učiliči u svjetsko ekonomsko gibanje. Ogradijući se protiv prigovora, da U. R. S. S. vodi revolucionarnu propagandu u svijetu i da u tom pravcu pomaze propagandu Treće Internacionale, zaključio je, da zadača međunarodne politike U. R. S. S. sastoji se ovom: "Sistematska borba za udždranje mira; otkrivanje i optuživanje svih djela, koja kao lokarski ugovor, pod plastirom pacificima, kriju pogibelj za mir; optuživanje Društva Naroda kao organizacije vanjske trgovine U. R. S. S. prilagovanje kapitalističkim državama, koje su najteže pogodjene ratom, te napokon učvršćenje prijateljstva sa kolonijalnim zemljama."

Domaće novosti

Dakar je opet poskupio

«Gazzetta Ufficiale» donosi dekret, kojim se povisuju cijene duhanu, smotkama i cigareta. Taj dekret je stupio u krajepos 5. o. mj., a sadržaje ovaj cijenik:

Duhani: «Trinciato turco sarraglio» 5. 265, «Sceltissimo» 2.15, «Scelto» 1.65, «Superiore Macedonia» 1.40, «Mariland» 1.15, «Italia» 1.05, «Drama» 0.95.

S m o t k e : «Regalina» Londres L. 4, «Londres» 3.26, «Trabucco» 2.59, «Medianito» 2.2, «Minghetti» 1.80, «Grimaldi» 1.30, «Brasile» 1.2, «Dama» 0.80, «Virginia» 1.70, «Toscani» 1.30.

C i g a r e t e : «Savoya» L. 450, «Oriental» 4.50, «Uso Russo» 3.50, «Cineo» 3.50, «Eva» 2.75, «Serraggio» 2.75, «Levant» 2.75, «Giulio» 2.20, «Macedonia» 1.60, «Sport» 1.50, «Castilla» 1.40, «Nazioni» 1.30, «Popolare» 0.75.

Nove poštanske tarife za inozemstvo. Dne 2. januara će godine stupiti u krajjevju nova poštanska tarifa za inozemstvo. Prema toj novoj tarifi trebat će obititi pismi frankirati sa markom od L. 125. Dopisnice L. 0.75 razglednice sa poštipom razvozom L. 0.25, rukopisi L. 0.25 za svaku 50 grama težine, tiskanice za svaku 50 grama L. 0.25. Nove tarife bit će izdvojene u svim poštanskim mrežama u krajjevju.

— Ne znam!

— Pa što si primila dečete?

— Tako... — učini malo i još se više zbruni i nezveri.

— Ad, kaži nam, mala, sve po redu, kako je to bilo i šta je bilo? — poče načelnik vrlo blago.

Devojce se ohrabri i odreći jezik.

— Bila sam, veli, na stanicu, da gledam svet. Sva deca otišla, pa i ja. Stajala sam kod ogradi, u stranu, da me ne gura domaća.

— Jedna žena i zapita me, jesam li odidala, iz Mladenovca; pa onda me zamalo da joj pridržim, dečete samo dok ona izvadi občaru. Izvadi iz marame i dečete jedan dinar. Dade mi dečete, golubića ga dva tri puta i zaplaka se, pa ode, Štit' da ja veli, pa se izgubi.

— I ne dodje? — pita načelnik — ili je ti nisi deček?

— Ne znam!

— Šta deček? — učini malo i nezveri.

— Čekala sam dugo, od, i utros pa sve do sad, ne mogu moći viši.

— Što je tražila?

— Jesam.

— Pa nema je?

— Nemam.

— Nesrećno! — učini načelnik okreće se meni i haredi da se dečete odnesu u opštinu.

— Ne poznajem, jer

— Gde je, ta dečka?

— Poznaješ ti tu ženu?

— Ne poznajem, jer

— Gde je, ta dečka?

— Poznaješ te se?

ISTARSKA RIJEĆ

Kongres školskih korporacija u Rimu.

Nedavno se obdržavao u Rimu kongres školskih korporacija, na kojem je pokrajinski tajnik fašističkoga učiteljskog sindikata u Trstu, Paolo Zoldan, podnio opširan referat o stanju školstva u Julskoj Krajini.

U svom referatu Zoldan je medju inim rekao i ovo:

«U novim pokrajinama postoji u školama još nekoliko razreda, u kojima se vrši pouka u slovenačkom ili njemačkom jeziku (sprško-hrvatsko pouke uopće nema više!). Pitanje dr. goježnih škola i učitelja treba što prije rješiti u italijanskom nacionalnom duhu u interesu(!) budžetnog pučanstva. Radi toga treba: 1.) da se svih spisi u drugojezičnim školama sastavljuju u italijanskom jeziku; 2.) da se na takovim školama vjeronauk poučava u italijanskom jeziku; 3.) da se primudi slovenske i njemačke učitelje u novim pokrajinama da polaze, posebne pedagoške tečajeve u stariim pokrajinama; 4.) da se slavenskim i njemačkim učiteljima u novim pokrajinama (Julskoj i Tridentinskoj krajini) ne povjerava pouka u italijanskoj školama niako suplimentima ni privremenim učiteljima, ako nisu usposobljeni u italijanskom jeziku...»

Zoldan je nakon toga podnio kongresu 5 predloga. Medju tim predložima nalaze se i ova tri, koja se odnose na gornje zahtjeve:

13. — Obrasci, popisi, svjedodžbe i uopće svakojaki spisi odnoseći se na drugojezičnu školu, javne ili privatne (!) moraju se sastavljati na jednom jedinstvenom jeziku, italijanskom, koji je državni jezik.

14. — Neka vlada izda rješenje, po kojem vjeronauk na pučkim školama novih pokrajina mora da se poučava jedino u italijanskom jeziku.

15. — Za drugojezične učitelje neka se poskušno doba produži od 2 na 3 godine, a nakon tog trogodišta neka ostane dosadašnji jednogodišnji pokusni odmor.

Predlog 16. odnosi se na posebne tečajeve za «drugojezične» učitelje u građevima starih pokrajina i to za vrijeme ljetnih praznika. Predlog 17. zahtjeva, da se na školama u novim pokrajinama ne namještavaju učitelji bez uspostavljenja za italijanski jezik, a predlog 18. predlaže premještanje «drugojezičnih» učitelja u stare pokrajine, «da im se tako omogući, da bolje nauče italijanski jezik.» A konačno predlog 19. poziva vladu, da se u slučaju, kad bi svi ujedinili pravdernim mjerama namjeravala ukinuti obuku drugog jezika na pučkim školama novih provincija, primjerno pobrine za ublaženje štete što bi je imali «drugojezični» učitelji od ukinuće obuke drugog jezika.

Kongres je školskih korporacija prihvatio sve te predloge uz općenito odobravanje.

Tim Zoldanovim predlozima i zahtjevima ne dodajemo nikakva komentara, jer držimo da je ionako suvišan. Spomenut ćemo samo to, da je vlada jedan dio tih predloga već prihvatala, što nam najbolje svjedoči ukinuće dodatnih satova u našim školama.

Što je sa likvidacijom stanarina na granici?

Svjedočno su morali nekoj naši ljudi u pogranicnim krajevinama, naročito u vojvodskom okružju, ustupiti nekoju svoju zemljišta i zgrade finansijske strazi. Otkad se to dogodilo prošlo je pet i više godina, a da vlasnici dotičnih zemljišta i zgrada do danas nisu primili nikakve odštete, iako su je nebrojeno puta tražili. Radi toga smatra se da naš narodni poslanik, g. dr. Josip Wilfan, primorani, da podnesne u ministarstvo finansija upit, da li i kada namjerava likvidirati stanarine i štete, koje su nanešene našim ljudima uslijed eksproprijacije zemljišta i zgrada u pogranicnim krajevinama.

Na taj upit dobio je naš narodni poslanik dr. Wilfan ovaj odgovor:

Financijalna je uprava, u svrhu pospješenja isplati odšteta, naredila svim finansijskim intendantama, da pozovu k sebi sve posjednike, kojima se oduzele zemljište radi podignuća kasarna i stražarskih postaja uzduž južne granice, eda se s njima nagode zbog stanarine ili štete, koju su pretrpeli radi eksproprijacije.

Nekoji su se posjednici odazvali tim pozivima i sklopili sa finansijskim intendantama pogodbe, pa će doškoro pristupiti isplaćivanju štete.

Medutim im i takovih, koji su nisu htjeli odzavati pozivima i koji su bez utemeljenog razloga otklanjali pogodbu, tako da su, sami otečeli rješenje njihovog pitanja. Uspriks toga finansijske intendance rade na tome, da se svim tim posjednicima, koji su bili otečeni, nadoknadi šteta.

Inace, dok pozivaju finansijske in-

tendance da riješi periješene akte, bilo bi

poželjno, da se sa strane onog malog broja posjednika, koji se nisu odzvali pozivima, odustane od dosadašnje intranšigence te pristupi na temelju procjene ka definitivnom rješenju toga pitanja, za kojim teško čeznu.

Što se pak tiče stanova, možemo Vas uvjeriti, da nam nije poznat nijedan slučaj, da bi finansijska uprava držala u svojim rukama kakvu zgradu, a da nije već isplaćena stanarina.

Za ministra finansija: državni podsekretar. — (Podpis nečitljiv).

Potres.

Na Novu Godinu nastoje svi da se što ljepe pozabave, da im tako i čitava godina bude vesela. To veselje bilo je poremećeno jednom neobičnom prirodnom pojavom. U 7 sati i 10 minuta na večer potres se je zemlja i čulo se neko podzemno muklo tuljenje. Bio je dostra laki potres. Trajao je doduše samo 4-5 sekunda, nije učinio nigdje većih šteta, osim što su se negde srušili dimnjaci ili popučala malta u kućama. Ipak je ta potres prouzročila silan strah. A kako i ne? Žene su sjedile na ogrijuši i najeđamputa počela su se vrata sama od sebe otvarati, posudje je zazvonilo, svjeća na stolima pleše, a tlo kao da umrte. Svatko je odmah pomislio da je potres i svi su bježali napole, da se kuća na njih ne potresi. Najveći strahu je potres prouzročio u gradovima. Ljudi su bili u svojim visokim kućama, koje su naravski više tresu od seoskih, ili su bili po kazalištu i kinematografska. Baš u mjestima, gdje je bilo na okupu mnogo ljudi, bojazan je bila tim veća, što su svih bijeli najednaput da izadaju na polje. Iz privatnih kuća žene su uzele u naručaj djece i izasle na trgovce i u vrtove. Tu se sakupila masa svijeta, jer je svatko mislio, da će se potres opetovati. Na ulicama se potres nije toliko osjetio, uslijed silne buke i prometa. Vidjelo se ipak, kako su se zanjihale električne svjetiljke i kako konji po ulici padaju.

I oni nisu sejali, koji su u to vrijeme

bili po seoskim krčmama ostali su zaprijenjeni, kad su opazili, da im čase na stolu pleši i da se iz njih vino razlijeva, a da prazne po ormari zone. I tu je bilo smiješnih slučajeva. Jedan, koji je malo dublje zagledao u času, stade se lutiti, što ga gura i da mu netko hoće da uzme kuću. Koje je potresao Vinko Ložić još prije nego je bio potres, tu mislu potres ni osjetio! Kad su jednom od ovakvih pitali: «Veseli se, Bosnol...»

Dne 24. decembra prošle godine u 7. sati uvečer vratio se radnik Antun Rakic, rodom iz Medulina, iz posla kući. Pred centralnom postom u Trstu se je malo zastavio i zapjevao poznatu hrvatsku pjesmu: «Veseli se, Bosnol...» Nato su došli u njemu nekoj strazari i otprišali na policiju. Tu je bio saslušan i odveden u zatvor. U zatvoru su ga zadrali četiri dana, a zatim ispuštili na slobodu.

Kako doznamo, to je drugi put što mora g. Rakic u zatvor radi hrvatskog pjevanja. Pred nekoliko mjeseci bio je odveden u zatvor radi toga, što je bio član na Novu Godinu. Glavno je da nije bio štete, premda je sredina potresa bila u našim krajevima i to između Trsta i Venecije.

«Veseli se, Bosnol...»

Usljed tehničkih poteškoća nije nam bilo moguće da priložimo današnji broj: «I. R.» gospodarskih prilog, a tako ni «Mladi Istrani».

«Narodni Gospodar» izaći će kao prilog u narednom broju «Istarske Rijeće», a «Mladi Istrani» drugi tjedan iz tog (21. o. m.).

Tudja valuta na tršćanskoj burzi.

Trst 6. — Jedna engleska lira šterlinja stoji 120,39 ital. lira; 1 američki dolar 24,80 ital. lira; 100 francske franka 94,50 ital. lira; 100 švicarskih franka 89,10 ital. lira; 100 čehoslovačkih kruna 73,75 ital. lira; 100 jugoslov. dinara 24 ital. lira; 100 rumunjskih leja 11,75 ital. lira; 100 madžarskih kruna 36 ital. cent; 1000 njemačko-austrijskih kruna 35% cent.

Darovi

Bočarski klub «Zorin vrh» slavio je na prvi dan godine trostruko slavlje: 1) Novu Godinu; 2) veliku pobjedu svoga člana Marija i 3) otkrive jedne posve nove jame, koja bi po sudu jednog našeg kamenarskog stručnjaka, mogla postati još i veća od postojeće, ako bi, dakako, vještacki proširila. Sve je to platiće janjan, to jest da je moralni pobjednik Franc, dok je ostalo društvo, kroz to i treba, za Božićnu sretnost djece u Opatiji i Voloskom sabralo i Zenskom. Udrževalo je izrčilo lira 177,30. Zivjeli!

u fond «Istarske Rijeće».

Casnicini parohrobi duge plovide «Sava» postali su iz Barcelone za fond «Istarske Rijeće» 125. — i to darovate po lira 20. V. Mandić, B. Polić i S. Mihajlović; po lira 15. V. Subić, S. Gjurčić i D. Feist; po lira 10. V. Poljančić i D. Ivanković.

Vilim Smeraldo, Sušak (Kostrena) darovao lira 5. — Svima Uprava najlepše zahvaljuje.

ZUBAR

Za «Prosvetu»:
ZUBAR
Med. U. dr. D. Sardic
specijalist za ustne in zubne bolesti
perfekcionisan na betkoj klinici
ordinira u TRSTU
= od 9-12 i od 15-19 =

Int. Via M.R. Imbriani 16, I. (uže Via S. Giovanni)

Fotograf Matko Gortan
u Pazinu

preparata sl. općinsku
mjesta i okolice svoju
fotografiju

izradio kia svravnice fotograf
Fotografija za putnike (postač
port) izgledaju u toku i sata

Književnost i umjetnost

Na glas

glasilo Udruženja slavenskih srednjošolaca u Italiji. Izasna je treći broj: ovoga omladinskoga lista s slijedećim zanimivim sadržajem: Kraljević Marko — (Iv. Meštrović); Mladost i loba — (M. Mićić); Iščem te — (M. R. Vojnović); Jutarnja pesma — (Pr. M. Antura); Izimprovizacija — (Gervais Drago); Moja mati noći — (Ivo Mihovilović); Njuna zvezda — (Korotanski); Ure... — (Igor Volk.; Pesem); Život i nestajanje — (Istarska); Nova vreme — (Gervais Drago); Slavenska budućnost — (N. N. Djakso pismo iz Jugoslavije — (Branimir Ujević, Nastavak); Srednješolski život — (Tugomir Ujević, Nastavak); Jesenska misel — (A. C. K. — Pesem); Večna melodija — (Jozza; — Pesem); Škola života — (Dragovan Vinković); Nesrećnost italijanskih učiteljskih škola — (Tome Ferusko-Petrović). — Vestnik: Nasenu tovariš Brigučic Vladimir u. — VI. redni obični zbor D. S. S. iz Zora. — VII. Kongres Saveza jugoslavenskih srednješolskih udruženja — Kongres ukrajinske dijastične — Slovenski dijastički tisk — Ljistik; Jakob Ruda — Politama Rossetti.

Pretraga za list do konca 1925. god. iznosi 8 — Po edini broj L 2. — Naručuje se na naslov: Trieste; Casella postale 348.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARÍ
Tisk: TISKARA „EDINCST“ U TRSTU

SLUGA sposobnog za sve poljodjelske poslove traži Ivan Medica, Isola, Velizala 302.

NOVE GREDE I DASKE prodaje po najnovljnjim cijenama Matej Bančić Krščani p. Žmajić (Gimino), Istra.

PRODAJE SE POSJED kod Sv. Ivana u Trstu, na vrlo lijepim položaju. Obuhvaća 3000 ceterovitih klaičata, vinograd, 2 kuce i vodu. Oglasiti se s gostionom «Suban» u Sv. Ivana kod Trsta.

KUPUJEMO i plaćamo po najvišim cijenama drva za ogrijev, drveni ugljen, hrastova i bukovka debla, suhe pečurke, med, mlijeko, jaja, maslo itd. Kmetsko Trgovačko društvo, Trieste, via Raffineria 4.

VEĆA GOSTIONA U SUSAKU (Jugoslavija). Radi preuzeca većeg gostioničarskog posla, prodaje se sas obrinicom i čitavim inventarom. Gostiona se nalazi u najprometnijoj ulici, te sa stalnim gostima. Potreban kapital 12 do 14 hiljad lira. Obraćati se: Ernest Crnković, Sušak (Jugoslavija).

ALOJZIJ POVH
PIAZZA GARIBALDI 2, prvi kat
Telefon 3-29

Najveće skladište satova i zlatnih predmeta u Trstu
Prodaje i na obroke

Po najvišim cijenama kupujem
KOŽE
od kuna, lasica, lisica, vidra, jačavaca, mačaka, vjeverica, krta, zečeva i kunića.

D. WINDSPACH
Trst, Via Cesare Battisti br. 10
vratia 18

Primaju se i poštanske pošiljke.

Najstarija trgovina cipela
JOSIP STANTIG
TRST, Piazza S. Rosario (kod crkve Sv. Petra)

Najveće skladište svakovrsnih cipela za muške, ženske i djecu
Veliki izbor sandala, športskih, brdskih i bijelih cipela za krizmu (bermu)

Sve prodaje po najnižim cijenama.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA
Telefon: 5-18 Podružnica u Trstu: Via XXX Ottobre, 11 Telefon: 5-18

PODRUŽNICE:
Brežice, Celje, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Pljuj, Sarajevo, Split
CENTRALA u LJUBLJANI
Dionička gjavica i pričuva:
60.000.000 dinara.

Bavi se svim bankovnim poslovima. Prime uloge na uložne knjižice, te ih ukupno plaća postolje po dogovoru. Izvršuje burzne naloge i daje u najam sigurnosne kubije (SAFES).

Bilaginja je otvorena od 8%—12,50 i od 14%—16 sati